

Täysistunto 18.11.2021 klo 9.30-11.30 (Teams)

PÖYTÄKIRJA

Osallistujat

Jäsenet: pj. Inka Hopsu (vihr), Hilikka Kemppe (kesk), Antero Eerola (vas vara), Toni Jokinen, Janne Ronkainen (SASK), Juho Uusihakala (kestävää talouskasvua ja työtä –painopiste vara), Anne Tarvainen (ilmasto ja luonnonvara –painopiste), Elina Korhonen (Naiset ja tytöt –painopiste), Gary Klaukka (koulutus ja demokratia –painopiste), Helena Laukko (monenkeskisen yhteistyön painopiste), Pia Björkbacka (SAK), Jouni Hemberg (koulutus ja demokratia –painopiste), Juha Ruippo (MTK), Helena Arlander (kestävää talouskasvua ja työtä –painopiste), **Eppu Mikkonen**

Asiantuntijajäsenet: Sami Pirkkala (Kestävän kehityksen toimikunta), Marja Innanen (Kestävän kehityksen toimikunta vara), Kalle Sysikaski (Rauhanliitto), Marianne Laxén (Rauhanliitto vara), Taina Kulmala (VNK), Elina Häkkinen (STM), Anne af Ursin (VM), Kristiina Karjanlahti (SP), Anu Saxén (UM)

Muut: Juha Miettinen (Manketti Oy), Armi Taipale (Finanssivalvonta), Riikka Laatu (UM), Pekka Hirvonen (UM), Antti Piispanen (UM), Mikko Puustinen (TEM), Annika Lindblom (YM), Noora Koskela (VNK), Matti Väänänen (UM), Hanna Kaskela, Kimmo Sinivuori (UM), Salla Sammalkivi (UM)

Sihteeristö: pääsihteeri Marikki Stocchetti, koordinaattori Katja Kandolin

1. Kokouksen avaus
Pääsihteeri avasi kokouksen klo 9.30.
2. Pöytäkirjojen hyväksyminen
Hyväksyttiin täysistuntopöytäkirja 9.9.2021 ja työvaliokunnan pöytäkirja 14.10.2021.
3. Kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen sijoittaminen Suomesta kehittyviin maihin:
selvitysraportin esittely

Kestävän kehityksen rahoitusmurros: kestävän kehityksen tavoitteiden mukainen sijoittaminen Suomesta kehittyviin maihin -selvitys on valmistumassa. Sen on laatinut KPT:lle Manketti Group ja sillä on ollut KPT:n jäsenistö koostuva ohjausryhmä. Selvitys kartoittaa, mitkä toimijat Suomessa tekevät kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia sijoituksia, minkä verran tästä rahoituksesta kohdentuu kehitysmaihin (erityisesti LDC-maihin), minkä verran rahoitus on sidoksissa Suomen viralliseen kehitysyhteistyörahoitukseen ja kuinka Suomen virallista kehitysyhteistyörahoitusta voitaisiin hyödyntää vahvistamaan kehittyville markkinoille Suomesta suuntautuvaa rahoitusta sekä sen laatua. Aiemmissä selvityksissä tai tiekartoissa ei ole kartoitettu, kuinka moni suomalainen sijoittaja tekee kestävän kehityksen mukaisia sijoituksia, kuinka ne mittaavat ja seuraavat niitä tai minkä verran rahoitusvirtoja Suomesta kohdentuu kehittyviin, erityisesti Suomen kehitysyhteistyön ja –politiikan kannalta keskeisiin maihin.

Selvitys ja sen suositukset hyödyttävät valtionhallinnon (VNK, KEKE-toimikunta, UM/Kehityspolitiikka/Kauppalpolitiikka) ja kansalaisjärjestökentän lisäksi myös laajempaa joukkoa toimijoita. Selvitysraportti viimeistellään täysistuntopöytäkirjan jälkeen.

Selvitysraportin esittely Juha Miettinen, toimitusjohtaja, Manketti Oy: Tavoitteena ollut selvittää toimijat, jotka tekevät kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisia sijoituksia, miten ne ovat si-

doksissa Suomen kehitysyhteistyörahoitukseen ja missä maissa. Tavoitteena on saada enemmän yksityissektoria mukaan Agenda2030 mukaiseen toimintaan, koska yksityistä rahoitusta siinä tarvitaan. Tutkimuksessa on keskitytty suomalaisiin toimijoihin sekä tehty vertailua muihin pohjoismaihin. Tutkimuksessa on keskitytty niihin toimijoihin, jotka tekevät Agenda2030 mukaisia sijoituksia ja ovat sitoutuneet edistämään YK:n vastuullisia sijoituksia. Kohteena on olleet vakuutukset, pankit, sijoitusyhtiöt ja sijoitusvirrat, jotka suuntautuvat kehitysmaihin näiltä toimijoilta. Työeläkeyhtiöt: vastuullisesta sijoittamisesta viestitään runsaasti (markkinointiviestintää), kaikki puhuvat kestävän kehityksen tavoitteista, mutta vähän alatavoitteista. Raportoinnin kehittäminen yhtenäisemmäksi on keskeinen asia. SDG-maininta ei takaa millä tasolla ja miten tavoite toteutuu. Monella toimijalla on tavoitteena kasvattaa SDG-sijoituksia tulevaisuudessa. Kuluttajapankit: viestivät selvästi SDG-tavoitteista. Sama trendi, maininnat ja määrittelyt vaihtelevat kuitenkin. Strategiatasolla on linjauksia useammalla pankilla, keskeistä on, että noin 4-5 pankkia huomioi ja viestii tekevänsä kehittyville markkinoille SDG-sijoituksia. Sijoituspankit: puolet viestii SDG-tavoitteista.

SDG-sijoitukset kehittyviin maihin: sijoituksia menee rahastojen kautta ja niiden kohdentumista on vaikea arvioida. Tutkimuksessa on arvioitu minkä verran on mennyt Suomesta sijoituksia kehittyviin maihin yleisesti sekä tarkasteltu myös kohdemaina Suomen kehitysyhteistyömaksatuk-
sia 2013-2019 saaneita maita: verrattain vähän menee näihin maihin sijoituksia. Viidessä kohdemaa-
sissa sijoitukset ylittävät ODA-maksatukset, mutta nämä maat eivät ole vähiten kehittyneitä maita.

Verrokkimaat: Tanskassa ollut useita rahastoja, joissa julkisia ja muita sijoittajia, ollut jo lähes vuosikymmenen ajan. Raportointi pohjoismaissa: ei yhdenmukaista tapaa raportoida SDG-sijoituksista, jokainen lähestyy omalla tavallaan. EU-taksonomian kehittäminen keskustelussa; millä aikavälillä ja kuinka iso ponnistus se tulee olemaan yrityksille. Ruotsin SIDA perustanut SISD:n, YK perustanut globaalitasolle allianssin. (ks. kalvot).

Johtopäätökset: suomalaisilla sijoittajilla on hyvä tietoisuus vastuullisuudesta ja kestäväydestä, ja niistä viestitään. Usein ei kuitenkaan vielä puhuta SDG-tekijöistä, vaan kestävän kehityksen eril-
l-
ulottuvuuksista painottuen ympäristöön. Leave no-one behind, eriarvoisuuden poistaminen, syrj-
j-
imättömyys, ei nouse lainkaan vielä keskusteluun.

Suositukset: viranomaisille: tulisi edistää SDG-mukaisia sijoituksia, rohkaista raportoimaan ja ar-
v-
vioimaan. Miten yhtenäisimpiin käytäntöihin; kouluttamalla, ryhmien perustus, tilaisuudet, kes-
kustelut. UM:lle: malli benchmarkiksi, miten seuraavat omia finanssisijoituksiaan ja levittävät
tietoa sitä kautta, miten nostavat asiaa keskusteluun. Finnfund: yhteisrahoitusmalleja tulisi ke-
h-
ittää ja mobilisoida SDG-pohjaista tekemistä. Lisäselvittely miten vähemmän kehittyneisiin
maihin lisättäisiin yksityisiä rahavirtoja. Tilastointitapoja tulisi kehittää. TEM: SDG-tiekartta. Si-
j-
oittajille: FINSIF ja TELA:n tulisi arvioida miten yhdenmukaistaa SDG-sijoitusten seuranta sekä
tulisi viedä raportointiin liittyviä asioita eteenpäin. kestävän kehityksen toimikunta: voisiko yh-
teiskuntasitoutusmallia tuoda mukaan ja laajentaa tähän suuntaan. EU-taksonomiassa Finans-
sivalvonnan rooli keskeinen. Miten kehittyviin maihin sijoituksia voitaisiin tehdä, mikä on tämän
hetken tilanne. Järjestöt: tietoa jäsenille (Fingo), seurantamekanismien kehittäminen.

Kommenttipuheenvuoro Armi Taipale, osastopäällikkö, Finanssivalvonta:

1.YK:n kestävän kehityksen tavoitteet: kun ei ole lainsäädännön velvoitteita, ovat vain tavoitteita. Ilmastotavoitteet nyt keskiössä. Komissiolla on joitain suunnitelmia sosiaalisen ja hallinnollisen puolen taksonomian huomioimiseen, joitain ratkaisuja siis tulossa. Globaali rahoitusjärjestelmässä EU-ratkaisut eivät ole riittäviä, pitäisi olla kansainvälisesti hyväksytyjä normistoja. Rat-

kaisu voisi olla Erkki Liikasen vetämä (pj) trust: kehittävät kestävän kehityksen standardeista kansainvälisiä standardeja.

2. Valvonta: sääntely vasta osittain voimassa. Työ jatkuu, jatkuvaa muutosta ja painetta on koko ajan. Valvonta keskittyy tiedonantovelvollisuuteen, eli mitä tietoa sijoittajille annetaan.

3. Ilmastonmuutoksen torjunta, kaikki haluavat olla mukana. Tähän sisältyy myös väärinkäytöksiä; korruption ennaltaehkäisyä tulee suunnitella ja miettiä tarkasti.

Keskustelussa: todettiin, että ympäristövaikutusten ja -riskien arvioimisen tulisi olla keskeinen osa kaikkea sijoitustoimintaa. Valitettavasti näin ei kuitenkaan ole. Do no harm -periaate tulisi olla tavoitteena myös, etteivät aiheuta hallaa muille SDG-tavoitteille. Ympäristön rooli tulee jatkossa nousemaan ilmaston rinnalle. Paikallisen tason kapasiteetti on heikko. Järjestöillä paikallisosaamista. Heikoimmassa asemassa olevat ihmiset ja heidän auttamisensa kehitysyhteistyörahalla ei tulisi kilpailla investointikapasiteetin rahoittamisen kanssa. Rahoitusinstrumentteja tulisi käyttää tässä joustavasti, yhteisrahoitteisten toimintojen tulisi olla joustavampaa.

Palkansaajien huolena on se, miten sosiaalioikeuksien (työntekijöiden oikeudet ja muut ihmisoikeudet sekä ketään ei jätetä jne.) seuranta saadaan sisään sijoitustoimintaan ja sen toteutumisen seurantaan. Varsinkin kun taksonomiasäännöt tulevat todennäköisesti toimimaan monille sijoittajille ohjaavina kriteereinä. Näissä painopiste on voimakkaasti ympäristökriteereissä, ei niinkään sosiaalisissa kriteereissä. Yksi mahdollisuus tähän on YK:n asianmukaisen huolellisuuden toteutumisen seuranta. Pohdittiin myös, miksi yritykset eivät lähde mukaan kehittyviin maihin; ovatko riskit liian isot vai houkuttelisiko mukaan lähtö enemmän jos mukana on julkista rahaa, imagon kiillotus-ongelma, hakevatko yritykset ensisijaisesti tuottoa vai maineenhallintaa? Lähtevätkö puhtaasti kaupalliset yritykset mukaan? KUA:n edustaja kertoi, että järjestön kokemukset ovat saman tyyppisiä; kahdentyyppisiä mukaan lähtijöitä: 0-korolla lähtevät; rahaa kiertoon sekä tuoton hakijoita. Yksityisten sijoitusten mukaan lähteminen on tehty ylipäättään vaikeaksi kansalaisjärjestöille. Pidettiin hyvänä, että syrjimättömyys ja ihmisoikeusperustaisuus nousi tutkimuksessa esiin vaikkakin viesti on huolestuttava eli sosiaalista kehitystä huomioida – ja että tässä korjauksen paikka. Köyhyyden ja eriarvoisuuden todennettava vähentäminen eivät ole vaihtoehtoisia tavoitteita. Kehitysyhteistyörahoituksesta 85% on edistettävä tasa-arvoa, mutta tasa-arvonäkökulma ei kuitenkaan noussut esiin lainkaan. Miten sijoittajat todentavat sukupuolittuneen syrjinnän ja yhdenvertaisuuden tavoitteissaan ja seurannassa?

Ulkoministeriön puolelta todettiin, että haasteena on vaikuttaminen kansainväliseen toimintaan. Kyse ei ole vain kotimaan toiminnasta. Sijoitusten kohdentumista on myös haastavaa seurata. Sijoituksia kohdistuu eniten keskitulon maihin, vähemmän köyhimpiin maihin. Riski ja tuoton odotus määrää tässä eniten. Miten saada sijoituksia köyhimpiin ja hauraimpiin maihin? Tarvitaan toimijoita. Finnfund, FCI Investment ja OP:n Global Impact Fund mielenkiintoisia toimijoita. EU-regulaatio ei tee toimintaa helpoksi. Kysymys on myös, miten varmistetaan riittävä tuotto esim. eläkerahastolle. Asiassa voisi katsoa mallia esim. Tanskasta. Keke-tavoitteiden mukainen sijoittaminen: monta eri osa-aluetta, jotkut sijoitukset positiivisia yhdellä SDG-alueella, mutta voivat samalla lisätä eriarvoisuutta. Paljon kysymyksiä ja ratkaisuvaihtoehtoja. Mitä suurempi riski, sitä suurempi tuotto-odotus, ja jos sitä vähennetään, riskiäkin on vähennettävä. Investointisuoja: halutaan yksityisiä sijoituksia, samalla vastustetaan investointisuojasopimuksia.

Kysyttiin, miten ja milloin Manketin selvityksen suosituksia ruvetaan edistämään. Pääsihteeri kertoi, että kun raportti valmistuu, luovutetaan sen kaikille suosituksissa mainittujen tahojen käyttöön. Tarkoituksena on miettiä tätä joulukuun työvaliokunnassa. VNK/KEKE-toimikunta on keskeinen jalkauttaja tässä.

Demokratian tukeminen (SDG 16), esim. Myanmarissa haasteellista; poliittisen kontekstin tunteminen todella tärkeää, ja miten tehdä SDG-investointeja demokraattisen hallinnon tukemiseen. Ehdotettiin, että koulutustarpeet on pilkottava osiin: minkä tyyppistä koulutusta eri tahot tarvitsevat. Minkälaisia kestävä kehityksen tavoitteita julkisella rahalla on parhaiten edistetty, entä yksityisellä rahalla? Miten julkinen ja yksityinen raha pitäisi yhdistää kestävä kehityksen tavoitteiden edistämisen kannalta.

Antti Piispanen/ulkoministeriö kertoi yksityisen sektorin linjauksen valmistelusta ulkoministeriössä. Työ on käynnistetty keväällä 2021, tekstin työstäminen käynnissä, luonnokset keskusteltavaksi alkuvuodesta ja linjaus julkistetaan kuulemisten jälkeen. Yksityisen sektorin kautta kannavoidsaan merkittävä osuus Suomen virallisesta kehitysyhteistyöstä. Sillä on merkittävä rooli SDG:den saavuttamisessa. Yksityinen sektori on tärkeä kumppani Suomen kehityspolitiikassa ja yksityisen sektorin yhteistyö avaa mahdollisuuksia myös suomalaisille yrityksille ja muille toimijoille. Suomella ei ole tällä hetkellä linjausta kehitysyhteistyön piirissä tapahtuvan yksityisen sektorin yhteistyölle. Toiminnan ja määrärahojen kasvaessa tarvitaan linjaus, joka selkeyttää yksityisen sektorin yhteistyön tavoitteet, toimintatavat, periaatteet ja käsitteet. Nousut esiin mm. talous ja työ –painopistettä käsitelleessä evaluaatiossa ja kehitysyhteistyön toimintatapauudistuksessa. Linjaus selkiyttää periaatteita ja toimintatapoja kehitysyhteistyön kentässä tehtävässä yksityisen sektorin yhteistyössä, ja määrittelee toimintaa ohjaavat periaatteet ja yhteydet Suomen muihin tavoitteisiin. Linjaus kattaa kaikki yhteistyömuodot. Erityisen keskeisessä roolissa yksityisen sektorin yhteistyö on Suomen yksityisen sektorin instrumenteissa ja finanssisijoituksissa. Linjauksessa tarkastellaan myös kaupan ja kehityksen yhtymäkohtia. Kehitysyhteistyöväroin voidaan edistää suomalaisten yritysten liiketoimintaa kehittyvillä markkinoilla. Team Finland -toiminnan osalta linjauksen tavoitteena on selkiyttää toimintatapoja kehitysyhteistyön osalta, mutta ei toistaa verkoston toimintaa ohjaavia muita linjauksia tai ohjeita. Keskustelussa todettiin, että yrittäjien (ammattillinen) koulutus olisi hyvä olla mukana linjauksessa ja puheenjohtaja totesi, että KPT voisi alkuvuodesta kommentoida työtä.

4. Kestävä kehityksen Agenda2030 tiekartta ja Suomen globaalivastuu ja johdonmukaisuuden varmistaminen

Kestävä kehityksen toimikunta työstää parhaillaan Agenda2030 tiekarttaa. Agenda2030 –tiekartta on yhteiskunnan suunnitelma Agenda2030 tavoitteiden saavuttamiseksi vuodesta 2022 lähtien. Toimikunta on tunnistanut kuusi muutosaluetta, joilla järjestelmätason muutoksia tarvitaan, jotta Suomi saavuttaa Agenda2030 tavoitteet. Näihin muutosalueisiin on tunnistettu tavoitteet sekä konkreettiset askeleet tavoitteisiin pääsemiseksi. Lisäksi toimikunta on tunnistanut viisi läpileikkaavaa periaatetta jotka kertovat sen, miten muutosta tulisi toimeenpanna muutosalueilla. Yksi läpileikkaavista periaatteista on Globaalin vastuun ja globaalin johdonmukaisuuden varmistaminen.

Kestävän kehityksen pääsihteeristö on käynyt läpi KPT:n viime vuosina tuottamaa materiaalia ja poiminut KPT:n selvityksistä ja raporteista asioita ja konkreettisia toimia globaalin vastuun ja johdonmukaisuuden varmistamiseen kaikilla kuudella muutosalueella. Lisäksi KPT:n työvaliokunta käsittelee 14.10. kokouksessaan selvitystyötä ja ohjeisti materiaaleista, joita KEKE-toimikunta työssään hyödyntää. Kestävän kehityksen pääsihteeristö esitteli keskeiset löydökset ja teemat ensin KPT:n työvaliokunnan jäsenille 15.11. Täysistunnossa kuulemme KEKE-pääsihteeristön ehdotuksen KPT:lle ja keskustelemme siitä.

Globaali vastuu ja johdonmukaisuuden varmistaminen Suomen Agenda2030 tiekartassa – esittely: Sami Pirkkala, pääsihteeri, Kestävän kehityksen toimikunta:
Tiekarttaa on tehty, koska haetaan näkymää siihen, miten Suomi toteuttaa kaikki agendan tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ja mitä olisi tehtävä, että tämä saavutetaan. Tunnistettu kysymyksiä, joiden avulla tämä saavutetaan. Tiekartta vastaa kysymyksiin: 1 miksi, 2 mitä, 3 miten. Tiekartassa on kuusi muutosaluetta, jotka pääsihteeri Pirkkala kävi läpi :

1. Hyvinvointia edistävä talous ja työ sekä kestävä kulutus
 2. Sivistys, osaaminen ja kestävä elämäntavat
 3. Kestävä energijärjestelmä
 4. Hyvinvointi, terveys ja yhteiskunnallinen osallisuus
 5. Hyvinvointia edistävä ruokajärjestelmä
 6. Monimuotoisuutta ja hiilineutraaliutta vahvistava metsien, vesien ja maankäyttö
- Näistä on tunnistettu myös alatavoitteet, joita Suomi ei ole saavuttanut tai joiden osalta myönteinen kehitys on vaarantunut.

Läpileikkaavina periaatteina tiekartassa ovat:

- Koko yhteiskunnan osallistaminen ja osallisuus
- Oikeudenmukaisuuden varmistaminen
- Pitkäjänteisyyden ja kansallisen politiikkajohdonmukaisuuden varmistaminen
- Heikommassa asemassa olevien korostettu huomioiminen
- Globaalin vastuun ja globaalin johdonmukaisuuden varmistaminen.

Tiekartta jalkautetaan käyttöön kun se on hyväksytty ja jalkautus tapahtuu toimikunnan jäsenten ja tarkoituksena on saada koko yhteiskunta mukaan. Turvataan ihmisten hyvinvointi kestävässä rajoissa.

Keskustelussa nousi esille mm. se, miten globaalin vastuun käsite määritellään lopulliseen muotoonsa ja kuka sen muotoilee. Määritelmän alkuosa kuulostaa hyvältä, mutta loppuosa "globalissa mittakaavassa" herätti kysymyksiä/tarkennustarpeita. Tasa-arvon puuttumiseen läpileikkaavista teemoista kiinnitettiin huomioita. Pohdittiin myös millaisella aikataululla tiekartta eteen. milloin globaali- ja kehityspoliittisiin osiin on tarkoitus kommentoida? Lisäksi todettiin, että koulutus ja sivistys, sekä tärkeää nostaa seksuaalikasvatus esille, tulevaisuuden suunta tällä nuorille sekä lisää tasa-arvoa. Tulisi lisätä sanana mukaan. Globaalin vastuun määrittelyä tulisi vielä tarkentaa. Keke-toimikunnasta kerrottiin, että toimikunta käsittelee asiaa 8.12. kokouksessaan, ja viimeistely versio on valmis ensi vuoden alkupuolella. Tekstiin voi vielä vaikuttaa toimikunnan jäsenien kautta. Pääsihteeri totesi, että KPT:n kesken voidaan vielä käydä s-postikierros.

4. Tiedoksi asiat

- KPT:n Ilmasto(rahoitus)työryhmä on käynnissä ja julkaisu etenee aikataulussa, julkaistaan PE 28.1.2022.

- Kuinka Suomi kantaa globaalia vastuuta? KPT:n väliarvio hallitusohjelman kehityspoliittisten kirjausten edistymisestä – 8.11.2021 tilaisuuden tallenne ja lisämateriaalia tarjolla <https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/toiminta/webinaari-miten-suomi-kantaa-globaalia-vastuuta-kptn-valiarvio-hallitusohjelman-kehityspoliittisten-kirjausten-edistymisesta>
- Kehitysyhteistyön muutokset ja muutostekijät Pohjoismaissa – pääsihteeri mukana yhteispohjoismaisessa julkaisuhankkeessa 2021– 12/2023 ja se etenee Suomen osalta. Tutkimusprosessi tuo arvokasta vertaistietoa kustakin pohjoismaasta ja paikkaa osaltaan Suomen kehityspolitiikan tutkimuksen puutetta Suomessa. Tutkimusprosessin tuloksia voidaan käyttää KPT:n vaikuttamistyöhön ml. yhteispohjoismainen tapahtuma Helsingissä 2022/23.
- KPT:n YouTube –kanava auki. Materiaali sisältää webinaaritallenteita tältä toimikaudelta. Lisäksi pääsihteeri mukana tuoreissa Podcasteissa Suomen pakolaisavun ja Finnish University Partnership for International Development (UniPID-verkoston) kanssa.

5. Tulevat KPT-tapahtumat

- TO 9.12.2021 klo 9:30-11:00 KPT:n työvaliokunta, Eduskunnan suuren valiokunnan sali. Hybridikokous Teamsin kautta. Aiheena Kolmoinsneksus sekä KPT:n työohjelman päivittäminen.
- TO 20.1.2022 klo 9:30-11:30 Täysistunto (Teams)
- PE 28.1.2022 klo 9:00-11:00 Suomen ilmatorahoitusjulkaisun lanseeraus toimittaja Kimmo Ohtosen johdolla.
- TO 17.2. klo 9:30-11:00 Työvaliokunta
- Helmikuussa Kehitysyhteistyön muutokset ja jatkuvuudet -tutkimusprosessin alustavien tulosten esittelyä Suomen osalta.

6. Muut asiat: Päivityksiä COP26:sta

Annika Lindblom/YM: Neuvottelut saatu päätökseen ja Glasgow Climate Pact lopputulemana, haettu tasapainoa eri osapuolten välillä. 1,5 asteen tavoite, vaikka ei suoraan tiekarttaa siihen ei saatu luotua, mutta mahdollisuus tähän on nyt olemassa päätöksen nojalla. Päästövähennyssitoumuksia päivitetään joka vuosi ja tämä on suuri parannus aikaisempaan. Korkean tason ilmastokokous tulossa 2023. Kivihiilestä ja fossiilisista polttoaineista keskusteltiin lopuksi, nopeutetaan kivihiilen polton vähentämistä + luopumaan tehottomista fossiilisten polttoaineiden tuista. Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja haavoittuvimmat maat: 2-vuotinen työohjelma. Rahoitus: vaikeita kysymyksiä. Tuplataan rahoitus kehittyville maille. Pariisin sääntökirja saatiin valmiiksi (kv markkinamekanismien säännöt saatiin päätökseen+ läpinäkyvyyskehikko saatiin valmiiksi). Suomi piti esillä ihmisoikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa. Temaattisia julistuksia julkistettiin myös. COP-27 vuoden kuluttua Egyptissä Sharm el Sheikissä.

Keskustelussa todettiin, että kokous oli pettymys, mutta toivoakin on. Loppupäätelmässä tuomitaan, että kehittyneet maat eivät lunastaneet lupaustaan, eivätkä ole siten valmiita kantamaan globaalia vastuutaan. Suomenkin tulisi nostaa ilmatorahoitus pohjoismaiselle tasolle, koska pohjoismaihin verrattuna olemme jäljessä. Loss and damage –keskusteluun oltiin pettyneitä, mutta keskustelu jatkuu. Kehittyvien maiden kapasiteetin nostamisen tarve nousi esille. Kehitysmaiden edustajilla oltava riittävä kapasiteetti osallistua tuleviin neuvotteluihin.

7. Kokouksen päättäminen

Pääsihteeri päätti kokouksen klo 11.34.

